

1. Вивчення кредитної історії та оцінки показників, що характеризують діяльність підприємства на ринку і його співпрацю з контрагентами (термін функціонування підприємства за поточним профілем діяльності, джерела погашення кредиту, залежність від постачальників та покупців). Зазвичай, вітчизняні банківські установи не кредитують новостворені підприємства та неохоче співпрацюють з підприємствами, термін діяльності яких менший одного року. Аналізуючи співпрацю підприємства з контрагентами-постачальниками, банки беруть до уваги ступінь диверсифікації джерел постачання виробничих ресурсів і рівень залежності від тих постачальників, які не можуть бути замінені.
2. Дослідження ринкової позиції передбачає ознайомлення банку з такими аспектами діяльності позичальника, як володіння торговою маркою, конкурентоспроможність продукції і попит на неї, віддаленість від постійних постачальників та покупців.
3. Оцінка структури клієнтської бази позичальника: невелика кількість клієнтів у потенційного позичальника підвищує ризик кредитування, широка база клієнтів – зменшує кредитний ризик банку, адже з більшою ймовірністю гарантує реалізацію виробленої продукції та забезпечення прибутковості діяльності підприємства.
4. Ефективність менеджменту і наявність забезпечення (застава, гарантія, поручництво).

Висновки. Отже, правильно визначена система оцінки кредитоспроможності позичальника банком забезпечує його від багатьох ризиків і загроз, а саме ризику неповернення кредитів і банкрутства. Не існує й досі єдиної досконалої методики для оцінювання кредитоспроможності позичальника, усі вони мають певні вади. Тому варто, на наш погляд, використовувати комплексну оцінку кредитоспроможності позичальника, де б вдало поєднувались і враховувались як кількісні, так і якісні показники.

Правильність оцінки кредитоспроможності позичальника залежить і від таких факторів, як форма власності підприємства та специфіка його діяльності. Тому кожен банк вибирає для себе прийнятну систему аналізу і оцінки кредитоспроможності, в основу якої, зазвичай, покладено методичні рекомендації Національного банку України.

Проте це питання досі можна вважати не вирішеним, адже на сьогодні не існує єдиної методики оцінювання кредитоспроможності, яка була б достатньо наочною, адекватною і зручною, немає одностайної згоди щодо вибору показників для аналізу фінансового стану позичальників.

Література

1. Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків. Затверджено постановою Правління Національного банку України від 6 липня 2000 р., № 279. [Електронний ресурс]. – Доступний за <http://www.rada.gov.ua>.
2. Банківські операції : підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. О.В. Дзюблюка. – Тернопіль : Вид-во ТНЕУ "Економічна думка", 2009. – 696 с.
3. Ортинський В.Л. Економічна безпека підприємств, організацій та установ : навч. посібн. [для студ. ВНЗ] / В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко та ін. – К. : Вид-во "Правова єдність", 2009. – 544 с.

4. Васюренко О.В. Банківські операції : навч. посібн. / О.В. Васюренко. – Вид. 6-те, [перероб. та доп.]. – К. : Вид-во "Знання", 2008. – 318 с.
5. Кемпбел В. Основи кредитного аналізу : пер. з англ. / В. Кемпбел. – К. : Вид-во USA-ID, Varents Group, Titus Austin, Inc., 1997. – 380 с.
6. Азаренкова Г.М. Рейтингове оцінювання як метод визначення кредитоспроможності позичальників банку / Г.М. Азаренкова, О.О. Беленкова // Вісник університету банківської справи Національного банку України : зб. наук. праць. – 2011. – № 1(10). – 219 с.
7. Корольова О. Методичний інструментарій оцінки кредитоспроможності підприємства / О. Корольова // Економічний аналіз. – 2009. – Вип. 4. – С. 238-240.
8. Сорокін М. "ЦЕНЗОР" запобігає дефолту / М. Сорокін // Банківська справа. – 1998. – № 6. – С. 49-54.
9. Сорокін М. "ЦЕНЗОР" – новая система оценки кредитоспособности заемщика / М. Сорокин // Экономика Украины. – 1999. – № 4. – С. 24-32.

Васильчак С.В., Демус Л.Р. Оценка кредитоспособности заемщика как один из методов обеспечения экономической безопасности банка

Проанализирован мировой опыт комплексной оценки кредитоспособности заемщика. Рассмотрены количественные и качественные показатели оценки кредитоспособности заемщика банком. Дано определение таким понятиям: экономическая безопасность банка, кредитоспособность заемщика, платежеспособность, показатели финансового состояния.

Vasil'chak S.V., Demus L.R. Estimation of solvency of borrower as one of methods of providing economic security of bank

This article analyzes the international experience integrated assessment of the creditworthiness of the borrower. Considered quantitative and qualitative assessment of the creditworthiness of the borrower's bank. Determination is given such concept as: economic security of the bank, the borrower's creditworthiness, solvency, financial condition indicators.

УДК 65.012.12:33

*Проф. Т.Г. Васильців¹, д-р екон. наук;
магістр Л.М. Фецишин – Львівська КА*

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА "АГРО-СІЧ" ТА ПРІОРИТЕТИ ЇЇ ЗМІЦНЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Наведено основні підходи до визначення поняття "економічна безпека", здійснено аналіз складових економічної безпеки. Обґрунтовано необхідність забезпечення економічної безпеки підприємства, запропоновано заходи з підвищення рівня економічної безпеки конкретного підприємства.

Ключові слова: економічна безпека, складові економічної безпеки, рівень економічної безпеки, інтегральна оцінка.

Вступ. Проблема запровадження комплексної системи економічної безпеки на підприємстві стає особливо актуальною у наш час, адже українські сучасні підприємства мають бути готові до жорсткої та не завжди чесної конкуренції з боку вітчизняних підприємств-конкурентів та зарубіжних фірм, з якою вони стикаються внаслідок проведення євроінтеграційних процесів в Україні.

Основні результати дослідження. Проблеми економічної безпеки на рівні підприємства досліджували такі науковці, як: Д.В. Зубік, М.І. Камлик,

¹ Зав. відділу регіонального моніторингу РФ НІСД у м. Львові;

С.І. Ніколаюк, В.В. Шликов, А.П. Судоплатов та ін. На думку М.І. Камлика, економічна безпека підприємства – це такий стан розвитку суб'єкта господарювання, який характеризується стабільністю економічного та фінансового розвитку, ефективністю нейтралізації негативних факторів і протидії їх впливу на всіх стадіях його діяльності [6, с. 128].

С.І. Ніколаюк, Д.Й. Никифорчук [11, с. 234] економічну безпеку підприємства визначають як стан юридичних, виробничих відносин і організаційних зв'язків, матеріальних та інтелектуальних ресурсів, щодо яких гарантується стабільність функціонування, фінансово-комерційний успіх, прогресивний науково-технічний і соціальний розвиток. На думку В.М. Поповича, безпека підприємства – це сукупність організаційно-правових, режимно-охоронних, технічних, технологічних, економічних, фінансових, інформаційно-аналітичних та інших методів, спрямованих на усунення потенційних загроз і створення умов для забезпечення ефективного функціонування суб'єктів підприємницької діяльності відповідно до їх цілей та завдань [11, с. 235].

Отже, наявні трактування вітчизняних і зарубіжних фахівців відрізняються різноманітністю підходів за змістом, що відображено на рис.

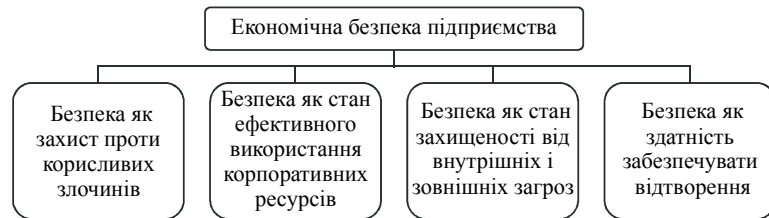

Рис. Підходи до визначення поняття "економічна безпека" [5, с. 136]

Досліджуючи економічну безпеку підприємства, необхідно виходити з розуміння таких методичних положень, що:

- кожне підприємство є системою, що охоплює різні, пов'язані між собою, складові елементи, причому якісні ознаки якої не властиві її частинам компонентам;
- система економічної безпеки суб'єкта господарювання може бути тільки комплексною;
- ефективне забезпечення економічної безпеки підприємства можливе за умов, коли вибір і застосування сил, засобів та охоронних заходів здійснюється на осові детально продуманої концепції;
- система економічної безпеки не може бути однаковою на різних підприємствах, в установах чи організаціях.

Потреба у зміцненні економічної безпеки підприємництва актуалізується в умовах ринкової системи господарювання, оскільки входить до переліку життєво необхідних елементів ефективного функціонування соціальної та економічної системи суспільства, механізму управління нею, забезпечення її захисту та розвитку.

Для комплексної оцінки економічної безпеки підприємства пропонують проводити аналітичний та інтегральний способи. Аналітичну оцінку рівня економічної безпеки пропонуємо проводити на підставі сукупного критерію через зважування та підсумування окремих функціональних критеріїв.

Інтегральну оцінку рівня економічної безпеки підприємства пропунують здійснювати у такій послідовності:

1. Переводять у відносні оцінки показники рівнів кожної складової економічної безпеки.
2. Визначають вагомість кожної складової економічної безпеки.
3. Проводять інтегральну оцінку економічної безпеки як середньозважену складових.

Чим більше економічна безпека підприємства буде наближатися до 1, тим вищий рівень економічної безпеки. Враховуючи досвід вітчизняних та зарубіжних економістів, варто зазначити, що інтегральна бальне оцінювання фінансової стійкості найбільш повно охоплює всю різноманітність показників фінансової стійкості, що дуже важливо для оцінки ризику банкрутства.

Для оцінки рівня економічної безпеки ПП "Агро-Січ" побудуємо таблицю і за її допомогою оцінимо його фінансовий стан, для цього розрахуємо необхідні показники і відобразимо їх у табл. 1.

Табл. 1. Показники фінансового стану ПП "Агро-Січ" у 2008-2010 рр.

Коефіцієнт	Роки			Нормативне значення
	2008	2009	2010	
Покриття	4,5	3,6	5,4	>1
Забезпечення власними засобами	0,78	0,73	0,81	≥0,1
Бівера	0,04	0,03	0,11	>0,2
Абсолютної ліквідності	0,05	0,04	0,06	0,2-0,35
Швидкої ліквідності	0,24	0,1	0,19	0,6-0,8
Поточної ліквідності	4,5	3,63	5,46	≥1,5
Фінансової незалежності	0,82	0,77	0,85	≥2
Забезпеченості запасів власними коштами	0,92	1,03	0,94	X

З розрахунків відображених у табл. 1, видно, що коефіцієнт покриття в аналізованому періоді перевищує нормативний показник, найбільше значення коефіцієнта покриття спостерігається у 2010 р. і становить 5,46, а це означає, що ПП "Агро-Січ" має змогу своєчасно погасити свої поточні зобов'язання за рахунок дебіторської заборгованості, грошових коштів та запасів. Коефіцієнт забезпечення власними засобами перебільшує нормативне значення за аналізований період. У 2010 р. він значно збільшився від 0,725 до 0,817, а у 2009 р. спостерігалось його зменшення до 0,725, але показник все ж таки був у нормі.

Ознакою незадовільної структури балансу є таке фінансове становище підприємства, у якого протягом тривалого часу (1,5-2 роки) $K_b < 0,2$, тобто протягом аналізованого періоду структура балансу підприємства є незадовільною. У 2010 р. порівняно з 2008 р., цей коефіцієнт зріс від 0,05 до 0,06, відповідно, це значення є меншим за нормативний показник і це свідчить про те, що підприємство не в змозі негайно погасити короткотермінову заборгованість за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів.

Аналізуючи отримані показники коефіцієнта швидкої ліквідності у 2008-2010 рр., ми бачимо, що отримані результати є меншими за нормативне значення, а це свідчить про те, що підприємство неспроможне швидко обміняти свої активи.

Коефіцієнти поточної ліквідності є вищими за нормативні і свідчать про те, що поточна ліквідність підприємства є дуже високою. Результати розрахунку коефіцієнта фінансової незалежності свідчать про те, що вони менші за нормативне значення, а отже, фінансова незалежність підприємства не є високою. Коефіцієнт забезпеченості запасів власним капіталом у 2009 р. в порівняно з 2008 р. збільшився на 0,11, а у 2010 р. зменшився на 0,09. Це значення коефіцієнту означає, що власних обігових коштів підприємства достатньо для забезпечення запасів. Для більш повної картини економічної безпеки ПП "Агро-Січ" здійснено аналіз її вибраних складових, на основі виконаних розрахунків побудуємо табл. 2.

Табл. 2. Показники складових економічної безпеки ПП "Агро-Січ" у 2008-2010 рр.

Складові економічної безпеки	Роки			Абсолютне відхилення	
	2008	2009	2010	2009/2008	2010/2009
Фінансова					
Z	3,59	3,39	3,46	-0,20	0,07
Інтелектуальна					
Ко.р	0,40	0,53	0,67	0,13	0,14
Кадрова					
Кпл	-	0,06	0,13	0,06	0,07
Кприб	0,33	0,20	0,06	-0,13	-0,14
Квиб	-	0,06	0,13	0,06	0,07

На основі табл. 2 ми можемо зробити такі висновки:

- у 2010 р. спостерігається зростання показника Z, порівняно з 2009 р., так він зріс на 0,07, і це свідчить, що протягом аналізованих періодів імовірність банкруцтва підприємства є дуже низькою;
- значення коефіцієнта освітнього рівня зріс з 0,40 у 2008 р. до 0,67 у 2010 р., тобто на 0,27, таке зростання показує позитивну тенденцію зміни освітнього рівня працівників та позитивний вплив на економічну безпеку ПП "Агро-Січ" його інтелектуальної складової;
- у 2010 р. коефіцієнт з прийому знизився як відносно 2008 р., так і відносно до 2009 р. та становив 0,06, натомість коефіцієнт з вибуття зріс і становив 0,13, а це на 0,07 більше, ніж у 2009 р., коефіцієнт загального обороту становив у 2010 р. 0,20, а це на 0,06 менше, ніж у 2009 р., коефіцієнт плинності кадрів у 2010 р. становив 0,13, а це свідчить про сталість трудового колективу підприємства. Отже, кадрова складова економічної безпеки ПП "Агро-Січ" також є позитивною, оскільки відтік кадрів незначний, коефіцієнт плинності становить лише 0,13.

Пріоритетними заходами на шляху підвищення економічної безпеки ПП "Агро-Січ" можуть бути такі:

- у межах фінансової складової – підвищення ліквідності та фінансової стійкості;
- у межах інтелектуальної складової – залучення висококваліфікованих працівників, що приводить до посилення інтелектуального потенціалу підприємства; підвищення освітнього рівня працівників;
- у межах кадрової складової – мінімізація плинності кадрів, оновлення їх знань і кваліфікації, підвищення кваліфікації кадрів.
- у межах технологічної складової – залучення нової техніки та технологій.

- у межах правової складової – захист від порушення юридичних прав підприємства і його працівників; охорона комерційно важливих зведень.
- у межах ринкової складової – збільшення частки ринку, займаного підприємством; посилення конкурентних позицій і здатності протидіяти конкурентному впливу; підвищення адаптаційних можливостей підприємства до змін на ринку, відповідність вимогам ринку.

Висновок. Отже, для забезпечення економічної безпеки власник ПП "Агро-Січ" має вміти позиціонувати підприємство у внутрішньому та зовнішньому середовищі, виявляти його сильні та слабкі позиції, шукати стратегічні рішення виявлених проблем.

Література

1. Швиданенко Г.О. Економіка підприємства : навч.-метод. посібн. [для самост. вивч. дисц.] / Г.О. Швиданенко, С.Ф. Покропивний, С.М. Клименко та ін. – К. : Вид-во КНЕУ, 2000. – 248 с.
2. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. Й.М. Петровича. – Львів : Вид-во "Магнолія Плюс", 2004. – С. 577-605.
3. Камлик М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект : навч. посібн. / М.І. Камлик. – К. : Вид-во "Атіка", 2005. – 432 с.

Васильцив Т.Г., Федышин Л.М. Комплексная оценка экономической безопасности предприятия "Агро-Сич" и приоритеты ее укрепления в современных условиях

Определены основные подходы к трактовке понятия "экономическая безопасность предприятия", осуществлен анализ составляющих экономической безопасности; обоснована необходимость и определены направления повышения уровня экономической безопасности предприятия.

Ключевые слова: экономическая безопасность, составляющие экономической безопасности, уровень экономической безопасности, интегральная оценка.

Vasylyciv T.G., Fedyshyn L.M. Complex estimation of economic security of enterprises "Аgro-Sich" and priorities of its strengthening in modern terms

The main approaches to the definition of "economic security", the analysis component of economic security. The necessity of ensuring economic security, the proposed measures improve the economic security of a particular company.

Keywords: economic security, economic security components, the level of economic security, integrated assessment.

УДК 630*6

Доц. А.В. Івануса, канд. екон. наук;

доц. В.З. Холявка, канд. екон. наук – НЛТУ України, м. Львів

АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЕДЕННЯ МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

Здійснено аналіз нормативно-правового забезпечення ведення мисливського господарства та полювання в Україні. Встановлено, що законодавство у сфері ведення мисливського господарства та полювання недостатньо ефективно застосовується на практиці й потребує якісних змін. Надано пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення нормативно-правового забезпечення ведення мисливського господарства і полювання.

Ключові слова: мисливське господарство, мисливські угіддя, законодавство, нормативно-правові акти.